

**עין משפט**
**גר מצוה**

א [נמי" פ"ג מהל' מ"ח הל' יב תוש"ע י"ד סימן רמו סעי' כא]:

✠❧❧❧✠

**תורה אור השלם**

- אלה ובחש ורצח וקנב ונאף פרצו ודמים בדרמים נגעה: הושע ד ב
- להעלות חמה לנקם נקם נתיי את דמה על צחיה קלע לבלתי הקסות: יחזקאל כד ח
- ויש יעקב אל יצחק אביו וקושרו ויאמר דקל קול יעקב והידים ידי עשה: בראשית כו כב
- בשוט לשון תחבא ולא תירא משד כי איוב ה כא
- על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בוכרנו קול יעקב והידים ידי ובר ידי לבני אדם את יום ירושלם האמרים ערו ערו עד היסוד בה: תהלים קלו ז
- אמר אדני מבשן אשיב אשיב ממצלות ים: תהלים סח כג
- כי עלך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה: תהלים מר כג
- אנכי יי אלהיך אשר הרצאתיך מארץ מצרים מביט עבדים לא יתירה לך אלהים אחרים על שמת כ ב
- וזבח לאלהים יתרים בלתי ליי לבדו: שמות כב יט
- כי לא תשתחוה לאל אחר כי יי קנא אמו אל קנא הוא: שמות כב יד
- שמע ישראל יי אלהינו יי אחד: דברים ו ד
- וידעת היום והשבת אל לבבך כי יי הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: דברים ד לט
- את יי האמרת היום להיות לך לאלהים וקלכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטייו ולשמע בקלו: איור משנה ער בדרך ואמר כל העם אמנ:

- דברים כו יז-יח
- מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללו יה: תהלים קיג ט
- זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמןא שבעת ימים: במדבר יט יד

## נו:

**של זכריה**.
בן יהודע הכהן שהרגהו שרי יהודה במלות יואש כשהשתחוו לו ליואש ועשאוהו אלוה והרגהו בעזרה (דע"ב כד):
**שטר פירטפא**.
שטר כוואה שפרט מה תהא על נכסיו:
\* **גר פושט פיה**.
שלא קיבל עליו שאר מלות אלא ע"י שנאמר כי לא יעשה עוד עבדך וגו' (מ"ב ה):
**היינו דכסיב**.
אדמיה דזכריה:
**על לחיט סלע**.
על חלקת אבן חלקה שלא יבלע בארץ.
כך היה דמו של זכריה על הרצפה ולא נבלע:
**לחיט**.
שעיות כתרומו:
**קול**.
קול כוזה וכזי עולה מיעקב.
ראה יצחק בנצואה מפלה זו של ציטר:
**והיינו דאמר רבי אלעזר**.
הא דאמרין לעיליט) שעל ידי לשון הרע חרצ הצית ונהרגו כמה רבבות:
**בחירחורי לשון**.
צמריצת לשון כמו אל תמחר (תהלים ל):
**שוט לשון**.
צבט מכח:
**לקלון**.
ילדים למשכב זכור וילדות לפלגשים:
**בשן**.
צין שן נוטריקון:
**שדרקן לכך**.
למשמש ואין קלון מרובה קלון שלנו:
**זו אשה**.
הורגנו כל היום:
**האמרם**.
ייחדם:
**גושפנקא**.
חוממי שגורתי טצועה צו כדי שמהא נראה משתחוה לה:
**הרמנא דמלנא**.
שולטנות המלך קבל עליו לעשות):
**זו מילה**.
הורגנו כל היום דזימנין דמיית:
**צר משחיטה**.
שמה יתחננו בנרגונו:
**דצר אחר**.
לרעת ומראות נגעים מפני שמסוכן לקפוץ עליו:
**קצוצי**

**זה אדריינום קיסר שהרג באלכסנדריא**.
והא דאמר' בהמיל (סוכה נא):
**דאלכסנדרוס** מוקדון הרגס והסריצה שמה פעמים נתישצה:
**קפצו כולן ונפלו לתוך הים**.
והא דאמר במס' ע"ז (דף ית.) מוטב שיטלנה מי שנמנה ולא ימצל בעלמו הכא ירליס היו<sup>א</sup> מיסורין<sup>ב</sup> כדאמרין (מסכות דף לג:) אלמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה פלמו לללמא ועוד דע"כ היו מענין אותן ולא היו הורגים אותן<sup>ט</sup>:
**אתיווהו לקמיה**.
יט שמה קראי מיימי יט ובשציעי לא מיימי ובמדרשי<sup>ט</sup> אמר דקמא אמר אנכי והשני לא יהיה לך:
**כל**

ולא נח אייתי תינוקות של בית רבן קטל עילויה ולא נח זכריה וזכריה טובים שבהן איבדתים ניהא לך דאבדינהו לכולהו כדאמר ליה הכי נח בההיא שעתא הרהר תשובה בדעתיה אמר ומה<sup>ט</sup> אם על נפש אחת כך ההוא גברא דקטל כל הני נשמתא על אחת כמה וכמה ערק אזל שדר שטר פרטתא בביתיה ואגיי<sup>ר</sup> תנא<sup>ט</sup> נעמן גר תושב היה נבוזראדן גר צדק היה מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברכים מאן אינון שמעיה ואבטליון היינו דכתיב<sup>2</sup> נתיי את דמה על צחיה סלע לבלתי הכסות<sup>3</sup> הקול קול יעקב והידים ידי עשו הקול זה<sup>7</sup> אדריינום קיסר שהרג באלכסנדריא של מצרים ששים רבוא על ששים רבוא ארבעת אלפים רבוא והידים ידי עשו זו מלכות אספסיינוס קיסר שהרג בכרך ביתר ארבע מאות רבוא ואמרי לה ארבעת אלפים רבוא והידים ידי עשו זו מלכות הרשעה שההריבה את בתינו ושרפה את היכלנו והגליטנו מארצנו דבר אחר הקול קול יעקב אין לך תפלה שמועלת שאין בה מזורעו של יעקב והידים ידי עשו אין לך מלחמה שנוצחת שאין בה מזורעו של עשו<sup>ט</sup> והיינו דא"ר אלעזר<sup>4</sup> בשוט לשון תחבא בחירחורי לשון תחבא אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב<sup>5</sup> על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בוכרנו את ציון מלמד שהראהו הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני חורבן בית ראשון שנאמר על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בית שני דכתיב<sup>6</sup> זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה אמר רב יהודה אמר רב שמואל ואיתימא רבי אמי ואמרי לה במתניתא תנא מעשה בר<sup>7</sup> מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון הרגישו בעצמן למה הן מתבקשים אמרו אם אנו טובעין בים אנו באין לחיי העולם הבא דרש להן הגדול שבהן<sup>7</sup> אמר ה' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים מבשן אשיב אשיב מיניי אריה אשיב ממצולות ים אלו שטובעין בים כיון ששמעו ילדות כך קפצו כולן ונפלו לתוך הים נשאו ילדים ק"ו בעצמן ואמרו מה הללו שדרכן לכך כך אנו שאין דרכנו לכך על אחת כמה וכמה אף הם קפצו לתוך הים ועליהם הכתוב אומר<sup>8</sup> כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה ורב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה אתיווהו קמא לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>9</sup> אנכי ה' אלהיך אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>10</sup> זובח לאלהים יחרם אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>11</sup> לא תשתחוה לאל אחר אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>12</sup> שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>13</sup> וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>14</sup> את ה' האמרת וגו' וה' האמריך היום כבר נשבענו להקדוש ברוך הוא שאין אנו מעבירין אותו באל אחר ואף הוא נשבע לנו שאין מעביר אותנו באומה אחרת" א"ל קיסר אישדי לך גושפנקא וגחין ושקליה כי היכי דלימרו קביל עליה הרמנא דמלכא א"ל חבל עלך קיסר חבל עלך קיסר על כבוד עצמך כך על כבוד הקב"ה על אחת כמה וכמה אפקוהו למיקטליה אמרה להו אימיה יהבוהו ניהלי ואינשקיה פורתא אמרה לו בניי לכו ואמרו לאברהם אביכם אתה עקדת מזבח אחד ואני עקדתי שבעה מזבחות אף היא עלתה לגג ונפלה ומתה יצתה בת קול ואמרה<sup>15</sup> אם הבנים שמחה ר' יהושע בן לוי אמר זו מילה שניתנה בשמיני ר' שמעון בן לקיש אמר אלו ת"ח שמראין הלכות שחיטה בעצמן דאמר רבא כל מילי ליחזי איניש בנפשיה בר משחיטה ודבר אחר רב נחמן בר יצחק אמר אלו תלמידי חכמים שממיתין עצמן על דברי תורה כדר' שמעון בן לקיש<sup>ט</sup> דאמר ר"ש בן לקיש"אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם שנאמר<sup>16</sup> זאת התורה אדם כי ימות באהל וגו' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ארבעים סאה קצוצי

## הניזקין פרק חמישי גיטין

**של זכריה**.
בן יהודה במלות שרי יהודה במלות יואש כשהשתחוו לו ליואש ועשאוהו אלוה והרגהו בעזרה (דע"ב כד):
**שטר פירטפא**.
שטר כוואה שפרט מה תהא על נכסיו:
\* **גר פושט פיה**.
שלא קיבל עליו שאר מלות אלא ע"י שנאמר כי לא יעשה עוד עבדך וגו' (מ"ב ה):
**היינו דכסיב**.
אדמיה דזכריה:
**על לחיט סלע**.
על חלקת אבן חלקה שלא יבלע בארץ.
כך היה דמו של זכריה על הרצפה ולא נבלע:
**לחיט**.
שעל ידי לשון הרע חרצ הצית ונהרגו כמה רבבות:
**בחירחורי לשון**.
צמריצת לשון כמו אל תמחר (תהלים ל):
**שוט לשון**.
צבט מכח:
**לקלון**.
ילדים למשכב זכור וילדות לפלגשים:
**בשן**.
צין שן נוטריקון:
**שדרקן לכך**.
למשמש ואין קלון מרובה קלון שלנו:
**זו אשה**.
הורגנו כל היום:
**האמרם**.
ייחדם:
**גושפנקא**.
חוממי שגורתי טצועה צו כדי שמהא נראה משתחוה לה:
**הרמנא דמלנא**.
שולטנות המלך קבל עליו לעשות):
**זו מילה**.
הורגנו כל היום דזימנין דמיית:
**צר משחיטה**.
שמה יתחננו בנרגונו:
**דצר אחר**.
לרעת ומראות נגעים מפני שמסוכן לקפוץ עליו:
**קצוצי**

כמה שנין דלא קא נייה דמיה אמר להו אנא מפייסנא ליה אייתי סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה קטל עילויה ולא נח בחורים ובתולות קטל עילויה דאבדינהו לכולהו כדאמר ליה הכי נח בההיא שעתא הרהר תשובה בדעתיה אמר ומה<sup>ט</sup> אם על נפש אחת כך ההוא גברא דקטל כל הני נשמתא על אחת כמה וכמה ערק אזל שדר שטר פרטתא בביתיה ואגיי<sup>ר</sup> תנא<sup>ט</sup> נעמן גר תושב היה נבוזראדן גר צדק היה מבני מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברכים מאן אינון שמעיה ואבטליון היינו דכתיב<sup>2</sup> נתיי את דמה על צחיה סלע לבלתי הכסות<sup>3</sup> הקול קול יעקב והידים ידי עשו הקול זה<sup>7</sup> אדריינום קיסר שהרג באלכסנדריא של מצרים ששים רבוא על ששים רבוא ארבעת אלפים רבוא והידים ידי עשו זו מלכות אספסיינוס קיסר שהרג בכרך ביתר ארבע מאות רבוא ואמרי לה ארבעת אלפים רבוא והידים ידי עשו זו מלכות הרשעה שההריבה את בתינו ושרפה את היכלנו והגליטנו מארצנו דבר אחר הקול קול יעקב אין לך תפלה שמועלת שאין בה מזורעו של יעקב והידים ידי עשו אין לך מלחמה שנוצחת שאין בה מזורעו של עשו<sup>ט</sup> והיינו דא"ר אלעזר<sup>4</sup> בשוט לשון תחבא בחירחורי לשון תחבא אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב<sup>5</sup> על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בוכרנו את ציון מלמד שהראהו הקב"ה לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני חורבן בית ראשון שנאמר על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בית שני דכתיב<sup>6</sup> זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה אמר רב יהודה אמר רב שמואל ואיתימא רבי אמי ואמרי לה במתניתא תנא מעשה בר<sup>7</sup> מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון הרגישו בעצמן למה הן מתבקשים אמרו אם אנו טובעין בים אנו באין לחיי העולם הבא דרש להן הגדול שבהן<sup>7</sup> אמר ה' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים מבשן אשיב מיניי אריה אשיב ממצולות ים אלו שטובעין בים כיון ששמעו ילדות כך קפצו כולן ונפלו לתוך הים נשאו ילדים ק"ו בעצמן ואמרו מה הללו שדרכן לכך כך אנו שאין דרכנו לכך על אחת כמה וכמה אף הם קפצו לתוך הים ועליהם הכתוב אומר<sup>8</sup> כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה ורב יהודה אמר זו אשה ושבעה בניה אתיווהו קמא לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>9</sup> אנכי ה' אלהיך אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>10</sup> זובח לאלהים יחרם אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>11</sup> לא תשתחוה לאל אחר אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>12</sup> שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>13</sup> וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אפקוהו וקטלוהו ואתיווהו לאידך אמרו ליה פלח לעבודת כוכבים אמר להו כתוב בתורה<sup>14</sup> את ה' האמרת וגו' וה' האמריך היום כבר נשבענו להקדוש ברוך הוא שאין אנו מעבירין אותו באל אחר ואף הוא נשבע לנו שאין מעביר אותנו באומה אחרת" א"ל קיסר אישדי לך גושפנקא וגחין ושקליה כי היכי דלימרו קביל עליה הרמנא דמלכא א"ל חבל עלך קיסר חבל עלך קיסר על כבוד עצמך כך על כבוד הקב"ה על אחת כמה וכמה אפקוהו למיקטליה אמרה להו אימיה יהבוהו ניהלי ואינשקיה פורתא אמרה לו בניי לכו ואמרו לאברהם אביכם אתה עקדת מזבח אחד ואני עקדתי שבעה מזבחות אף היא עלתה לגג ונפלה ומתה יצתה בת קול ואמרה<sup>15</sup> אם הבנים שמחה ר' יהושע בן לוי אמר זו מילה שניתנה בשמיני ר' שמעון בן לקיש אמר אלו ת"ח שמראין הלכות שחיטה בעצמן דאמר רבא כל מילי ליחזי איניש בנפשיה בר משחיטה ודבר אחר רב נחמן בר יצחק אמר אלו תלמידי חכמים שממיתין עצמן על דברי תורה כדר' שמעון בן לקיש<sup>ט</sup> דאמר ר"ש בן לקיש"אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם שנאמר<sup>16</sup> זאת התורה אדם כי ימות באהל וגו' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ארבעים סאה קצוצי

מסורת הש"ס

(א) סנהדרין לו: ע"ש, (ב) בכת"י וע"י טסף: להך, (ג) בכת"י ודפי"ר אחת: ומה סה, (ד) צירושלמי פ"ד דמעמית הגירסא: טריפטק, (ה) במהרי"ם שיף כתב: ואין רמון שם כאן כאן דילוג וספרין ע"ש, (ו) בכת"י ליתא מכלל עד לא יהיה לך ולפ"י הראשון אמר לא יהיה לך וע"י תור"ה לחיטוי וברש"ל שם, (ז) בכת"י טסף: אפקוהו וקטליהו אימיה לאידך כ"י, (ח) ברכות סג: שבת פג, (ט) (דף נה:;) י' צע"י טסף: מלחמה, (י) ווע"י מוס' ע"י ית' ד"ה ואלך, (יב) בספרים שלהם חשב אנכי ולא יהיה נחמא ובמהל לא היה מביא קרא אלא ל"ל אשר לך גושפנקא מהרש"ל, (יג) נבדפסר ומשכ"ל, (יד) קיעות על הפסוק על אלה אני בוכיה,

✠❧❧❧✠

**גליון הש"ס**

רש"י ד"ה נח תושב היה. עין ע"ז דף סד ע"ב:

✠❧❧❧✠

**מוסף רש"י**

אייתי דמי ולא אידמי. טפט כהמות ולא לחימי הס' (סנהדרין צו:.) גר תושב. שלא קבל עליו שאר מלות וקבל עליו שלא לנעוד טעות סכסוס. (שם.) את ה' האמרת. הוא לשון הפרשה והבדלה הבדלתי לך מאלהי עכו"ם להיות לך לאלהים והוא הפרשך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה. (דברים כו יז.) שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל. זאת המורה כינ מלויה, כהנס שימות כהלי מויה (ברכות סז:.)

✠❧❧❧✠

**מוסף תוספות**

א. פן יעבירום עובדי כוכבים לעבירה כגון ע"י. מוס' ע"י ית. ד"ה ואל. ב. שלא יוכל לעמוד בהם. אז הוא מצוה לחבל בעצמו. מוס' ע"י ת. ד"ה ואל.